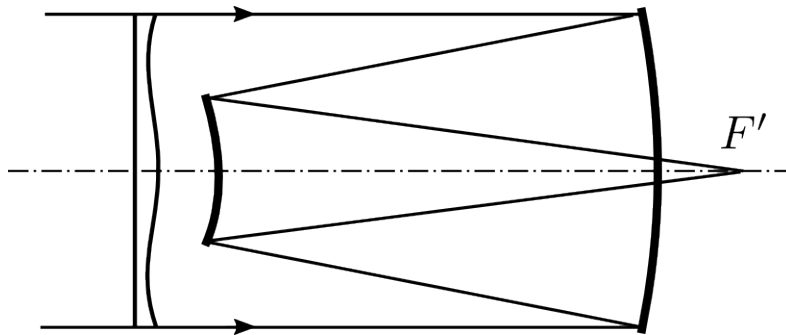

OPT/AO

L09

Katadioptrické teleskopy a další systémy

Schmidt-Cassegrain (SCT)

Cassegrain s asférickou korekční deskou

- dobře přístupná ohnisková rovina – lze pozorovat vizuálně
- ohnisková vzdálenost jako u Cassegrainu
- korektor kompenzuje sférickou aberaci pro libovolné K_1, K_2
- více stupňů volnosti pro odstranění aberací – mnoho různých návrhů

zklenutí pole anastigmatu – Petzvalova křivost

$$\frac{1}{R_f} = n_f \sum_j \left(\frac{1}{n_{j+1}} - \frac{1}{n_j} \right) \frac{1}{R_j}$$

Cassegrain po zanedbání astigmatizmu:

$$\frac{1}{R_f} = \frac{2}{R_2} - \frac{2}{R_1}$$

ploché pole vyžaduje $R_1 = R_2$

podmínka $b > 0$ vyžaduje zvětšení M2

$$m > \frac{1 + \sqrt{5}}{2} \text{ (zlatý řez)}$$

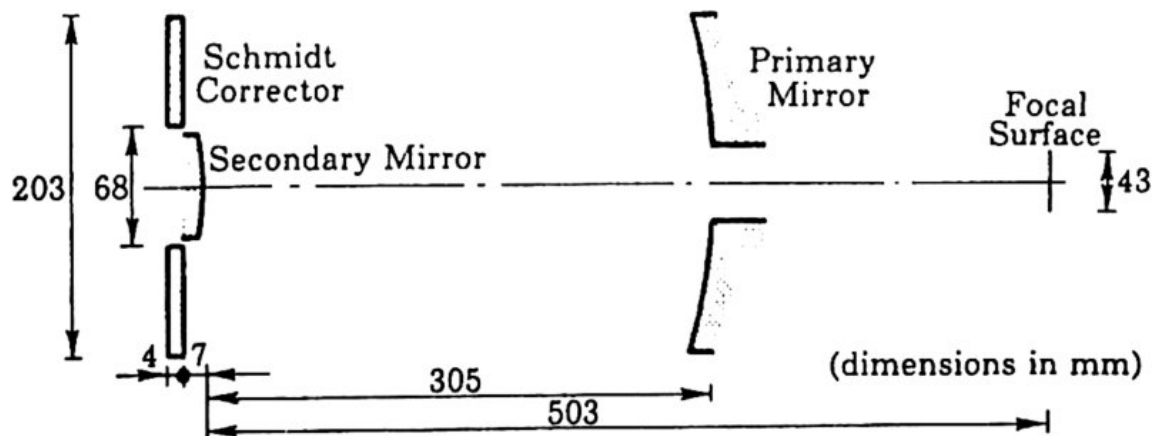
a zaclonění

$$\epsilon = \frac{D_2}{D_1} = \frac{m - 1}{m} > \frac{\sqrt{5} - 1}{\sqrt{5} + 1} \approx 38\%$$

základní typy SCT

- kompaktní se zklenutým polem – malé zaclonění
- ploché pole – velké zaclonění
  - zaclonění zhoršuje PSF a kontrast
  - alternativou je kompaktní SCT + korektor pole

kompaktní vizuální SCT

(a) sférický $K_1 = K_2 = 0$

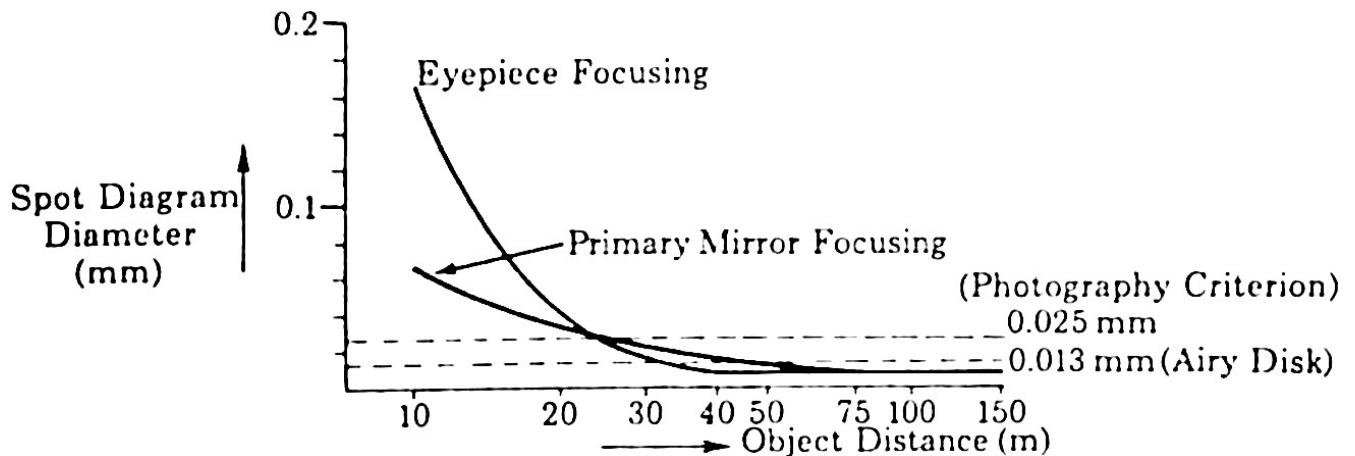
koma SCT $f/10$ odpovídá parabolickému zrcadlu $f/5$

(b) asférický, obvykle $K_2 \neq 0$

- korekce sférické aberace je rozdělena mezi korektor a M2
- barevná vada je mnohem menší, $\approx 20\%$ běžného achromátu
- mimoosové aberace jsou mnohem menší, $\approx 25\%$ Cassegrainu se stejnou světelností
- zůstává silně zakřivené obrazové pole

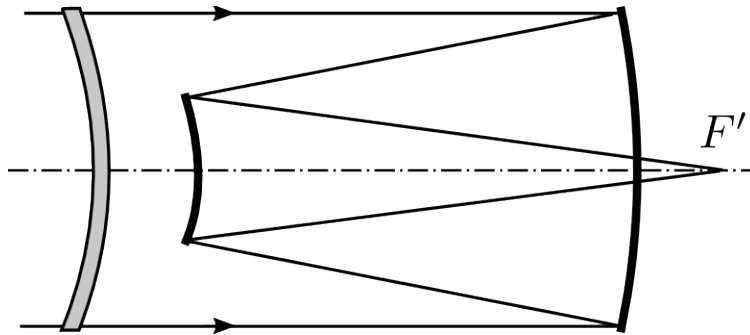
zaostřování SCT

- astronomické systémy jsou korigovány pro nekonečně vzdálený předmět
- sférická aberace pro konečné předmětové vzdálenosti
- preferováno zaostřování posuvem M1

s [m]	zaostřování okulárem		zaostřování zrcadlem	
	posun [mm]	$\Delta s'$ [mm]	posun [mm]	$\Delta s'$ [mm]
∞	0	0	0	0
1000	4	13	0.2	~ 0
100	43	51	1.7	~ 0
30	175	653	5.6	4
10	1200	3903	16.9	10

Maksutov–Cassegrain (MCT)

- asférický korektor SCT nahrazen sférickým meniskem
- maximální světelnost systému závisí na stupních volnosti

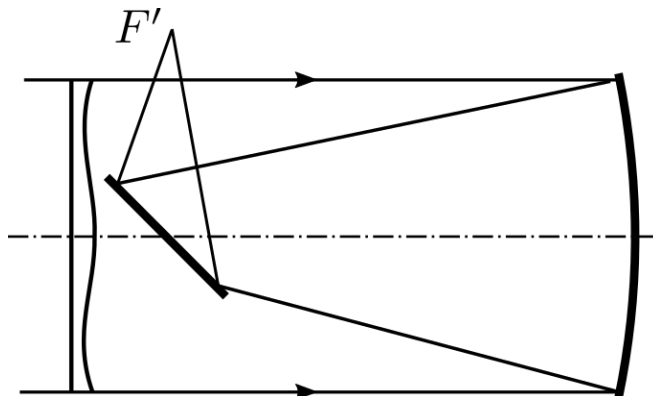
varianty

- zadní strana menisku vytváří M2 → $R_2 = R_4$, min $f/15$
- M2 uchyceno na menisku, min $f/8$
- M2 separované od menisku, min $f/4$
- soustředný meniskus se slabou spojkou ve vstupní pupile korigující barevnou vadu

zrcadlové teleobjektivy

Schmidt–Newton

Newton s korektorem

- clona na korektoru, sekundární zrcadlo uchyceno ke korektoru
- sférické zrcadlo – přítomnost komy a astigmatizmu
  - menší mimoosové aberace ve srovnání s Newtonem
  - aberace se zhoršují s přibližováním korektoru k zrcadlu

varianta Wright

eliminace komy asféricizací zrcadla

$$a_c = 0 \rightarrow K = \sigma^{-1} - 1 = R/L - 1 > 0 \text{ (elipsoid)}$$

speciální případ

$$\sigma = 1/2 \rightarrow K = 1$$

vlastnosti:

- aplanát
- astigmatizmus je poloviční ve srovnání s aperturou na zrcadle:

$$a_a = \frac{1}{2R}$$

- elipsoid má větší sférickou aberaci než sféra $\rightarrow$ sílnější korektor
 $\rightarrow$ větší barevná vada

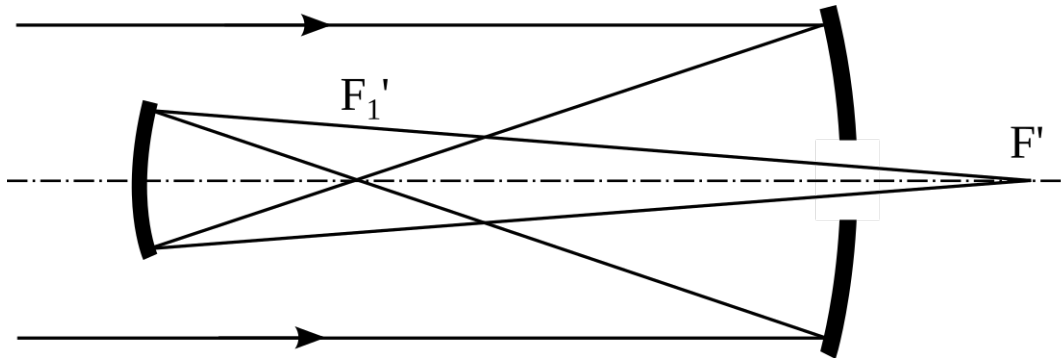
relé systémy

teleskopy s malým sekundárním zrcadlem

- obraz vzniká uvnitř systému a je vyveden ven
- obvykle použit achromatický dublet

Gregoriány

dvouzrcadlový teleskop s konkávním sekundárním zrcadlem

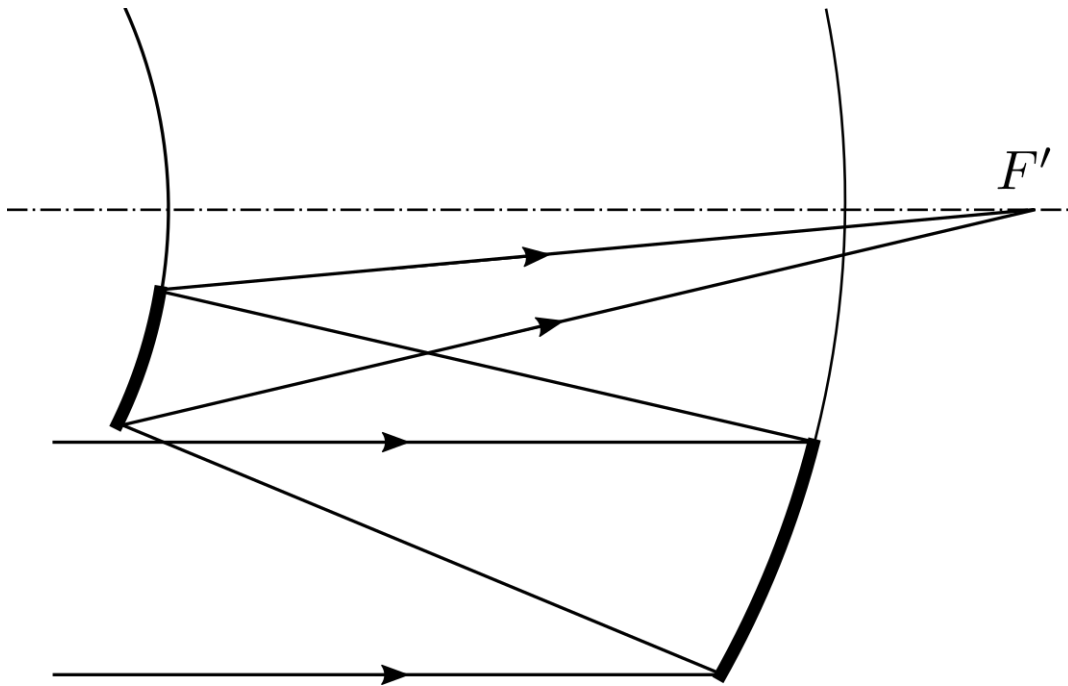

klasický Gregorián: $K_1 = -1$, $-1 < K_2 < 0$

odlišnosti od Cassegrainu:

- jednodušší stínění (reálná vystupní pupila)
- opačné zklenutí pole
- větší stavební délka

Herschelovské systémy

- mimoosová nezastíněná apertura
- menší světelné ztráty, lepší kontrast
- typicky malé světelnosti $f/20 - f/30$
- využití pro pozorování málo kontrastních objektů, např. planet

analýza

- systém není rotačně symetrický vzhledem k optické ose
- 2D analýza aberací – sagitální a tangenciální rovina

